



Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na splošni razpravi 80. zasedanja Generalne skupščine Organizacije Združenih narodov**

New York, 23. September 2025

Spoštovana gospa predsednica, iskrene čestitke ob izvolitvi na to zgodovinsko, 80. obletnico Združenih narodov. Vaša izvolitev poudarja izjemen pomen vključenosti žensk v procese odločanja.

Gospe in gospodje, ekscelence.

Leto 1945, ki ga je zaznamoval konec druge svetovne vojne, je bilo v znamenju praznovanja in upanja v novo obdobje miru in sodelovanja, ki ga uteleša ustanovitev Združenih narodov. Vendar pa je to upanje kmalu zasenčil nastop hladne vojne. Ko se je leta 1991 končala, smo si znova drznili verjeti, da bo to tlakovalo pot viziji trajnega miru, varnosti in sodelovanja, kot je zapisano v Ustanovni listini Združenih narodov. Žal se ta vizija ni uresničila. Razmere so se dejansko še poslabšale. Zakaj?

Prvič, Varnostni svet, ki je bil zamišljen kot sam temelj kolektivne varnosti, ne izpolnjuje pričakovanj sveta – če jih kadar koli je. Pet stalnih članic naj bi bilo zgled preostalemu svetu in si prizadevalo za mir. Namesto tega delajo za svoje lastne interese.

Drugič, obljuba ciljev trajnostnega razvoja popušča. Napredek zastaja, rezi v razvojno pomoč pa milijone najrevnejših po svetu vedno bolj odpravljajo od dostopa do najosnovnejših storitev.

Tretjič, zdi se, da mednarodno pravo stoji nad prepadom nepomembnosti. Neodvisnost izvoljenih mednarodnih sodnikov, integriteta institucij za človekove pravice, osebna varnost borcev za človekove pravice in avtoriteta te organizacije so tarča napadov.

Četrtyč, Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida je v nevarnosti, da postane le ostanek preteklosti. Nekatere države so Mednarodno kazensko sodišče postavile pred največjo preizkušnjo do sedaj. Njegovi tožilci, katerih edina dolžnost je iskanje pravice, in njegovi sodniki, katerih odgovornost je zagotavljanje spoštovanja prava, **našega** mednarodnega prava, se zdaj soočajo s sankcijami in ustrahovanjem. Kot da bi države, ki jih sankcionirajo, raje zaščitile domnevne storilce grozodejstev kot se soočile z resnico in pravičnostjo.

Petič, zdi se, da je prelomno mnenje Meddržavnega sodišča, ki potrjuje, da mednarodno pravo zavezuje države k preprečevanju podnebne škode, že nepomembna stara novica.

In končno, države odstopajo od Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah, od Ottawske pogodbe, izstopajo iz agencij Združenih narodov; ali preprosto umaknejo financiranje. Vsako tako dejanje je udarec v samo hrbtenico multilateralizma, ki ni oblikovan za nekaj najmočnejših držav, ampak v korist vseh nas.

Gospa predsednica, kako naj pojasnimo ta dogajanja svojim volivcem, svojim ljudem in predvsem svojim otrokom?

Jim povemo, da gre za novo normalnost? Da je v veljavi pravilo močnejšega? Da si lahko močnejši prisvojijo, kar želijo – ker lahko? Da lahko nekaznovano ubijajo – ker lahko? Da lahko onesnažujejo, bijejo vojne in teptajo mednarodno pravo – samo zato, ker lahko?

Ali smo pripravljeni svojim otrokom pogledati v oči in jim reči: »To je svet, ki ga boste podedovali, in glede tega ne moremo storiti nič?«

Z lanskim sprejetjem Pakta za prihodnost smo načrtali pot v smeri močnejše, v prihodnost usmerjene Organizacije združenih narodov. Toda zdaj moramo ustvariti pogoje za izpolnitev svojih zavez. Ena od možnih poti naprej je vzpostavitev stalne zagovorniške mreže, ki bi paktu zagotovila brezpogojno, trajno politično podporo. V ta namen predlagam oblikovanje **Svetovnega foruma za prihodnost**: vključujočega gibanja držav, zavezanih multilateralizmu, medsebojnemu spoštovanju in branjenju skupne vizije. Gibanja, ki se bo odločno zavzemalo za pakt in spodbujalo njegovo izvajanje na vseh ravneh.

Ko države razmišljajo, kako izvajati Pakt za prihodnost, se lahko nekatere rešitve zdijo preuranjene. Vendar dolgoročno niso izbirne, ampak sistemsko nujne.

Prvi primer je reforma Varnostnega sveta. Vsi se strinjamo, da gre za osrednji organ, ki mu je zaupano ohranjanje mednarodnega miru in varnosti. Ni pa – in nikoli ne sme postati – telo, ki se postavi nad mednarodno pravo za ščitenje interesov nekaterih na račun drugih.

Kogentne pravne norme moramo ubraniti v imenu načel. Če prepoved genocida in zločinov zoper človečnost sprejemamo za *ius cogens*, ali lahko **katera koli** stalna članica upravičeno uveljavlja pravico veta v teh okoliščinah? Države članice so poskusile razrešiti to vprašanje s številnimi predlogi reform, vendar brez večjega napredka. Zato si moramo drzniti narediti korak dlje – zdaj. Mi, Generalna skupščina, moramo narediti ta korak in **zahtevati svetovalno mnenje Meddržavnega sodišča o tem vprašanju**.

Drugič, odpraviti moramo razkorak med svojimi besedami in dejanji na področju enakosti spolov. Napredek je opazen, vendar preskromen. V zadnjih 80 letih je bilo na čelu mednarodnih organizacij samo 13 % žensk! In nobena še ni bila na položaju Generalne sekretarke Združenih narodov. To se mora spremeniti.

Zato, ekselence, gospe in gospodje – **ustvarimo zgodovino!** Danes 80. zasedanje Generalne skupščine vodi samo peta predsednica. Ob koncu tega zasedanja bi se ji morala pridružiti še novoizvoljena generalna sekretarka. Živ dokaz štirim milijardam žensk, da niti "najbolj nemogoča služba" ni izven njihovega dosega.

Vendar samo zastopanost ni dovolj. Doseči moramo dejansko enakost spolov, saj koristi ne samo ženskam in deklicam, ampak celim družbam. Resnična enakost zahteva sistemske spremembe: opolnomočenje žensk mora ostati v osrčju naše svetovne agende. Mednarodne organizacije morajo vidik spola vključiti v vsak del oblikovanja politik. In to bi morala biti posledica učinkovite udeležbe samih žensk in deklic. Izvolitev generalne sekretarke bi bila zgodovinska, vendar mora biti samo začetek veliko globlje preobrazbe.

Gospa predsednica, Pakt za prihodnost jasno določa, kaj je treba storiti, da spremenimo svet na boljše. Omenila sem samo dva od številnih izzivov, s katerimi se moramo odločno spopasti. Toda kot skupnost lahko uspemo samo, če sprejmemo, da ni prihodnosti za človeštvo brez temeljitih sprememb.

Naloga Svetovnega foruma za prihodnost bi bila prizadevati si za takšne spremembe. Zato mora biti vključujoč. Ne sme biti samo koalicija držav. Navdihniti mora stotine milijonov – celo milijard ljudi. Ko gre za človekovo dostojanstvo, je krog enako mislečih posameznikov širok in raznolik ter ne pozna mej. Človekovo dostojanstvo je nedeljivo. Zanj se moramo boriti ne glede na to, kako velike so prepreke. In teh je veliko.

Pomislite na lakoto. Vedno znova je človeštvo na vseh celinah vstalo, da bi se spopadlo z nadlogo lakote. Vendar brez učinka. Še huje je, da se lakota zdaj uporablja kot orožje – spremenila se je v orodje vojne! Vsak dan dobivamo poročila o stradanju žensk in otrok, ker so označeni za legitimne tarče, za sovražnike. Kako kruto, kako nečloveško je to, gospe in gospodje?

Ne smemo dopustiti, da se to dogaja še naprej. Pred štiridesetimi leti so se glasbeniki borili proti lakoti. Namesto pušk so uporabili glasbo – Band Aid. Svet jih je slišal, vendar niso bili dovolj glasni, saj lakota ni izkoreninjena. Danes imamo znanost. Ta nam omogoča, da se v velikem, do danes nepredstavljenem obsegu lotimo ne samo lakote, ampak vsakega nasilnega dejanja zoper človeška bitja ter vseh človekovih strahov.

Res je, da znanost, tehnologijo in globalno povezanost vse prepogosto izkrivljajo cinični voditelji in vojnouhujskaški režimi. Vendar se lahko uporabijo tudi za skupno dobro! Umetniki, vplivneži in vizionarji z milijonskim občinstvom lahko združijo moči z vladami enako mislečih narodov. Skupaj bi lahko njihov glas v bran človeštva postal neustavljiv. Skupaj lahko zahtevajo – zahtevamo – resnično ukrepanje vseh vlad, vseh svetovnih voditeljev in predstavnikov skupnosti v okviru Pakta za prihodnost ter pokličemo na odgovornost tiste, ki izdajo človekovo dostojanstvo v samem bistvu: z agresivnimi vojnami, genocidnimi politikami in zločini zoper človečnost. Če stopimo skupaj in dvignemo glasove, nas nihče ne more preslišati, nisi najbolj arogantne vlade in posamezni politiki.

Seveda se take pobude ne morejo pojaviti same od sebe. Zahtevajo **vodenje** – močno, vključujoče in neustrašno vodenje! Aktualni voditelji ne bomo večno na oblasti. A ravno zato moramo ukrepati sedaj. O naši odgovornosti in usodi se bo sodilo po tem, kako ravnamo s svojim planetom in njegovimi ljudmi danes. Preprosto si ne moremo privoščiti tišine, nevednosti ali pasivnosti – ne ko imamo oblast in moč besede.

Oklevanje ni stvar izbire, gospa predsednica. Za večino nas, članic Združenih narodov, ni moč tista, ki kroji pravico – ampak ravno obratno. Ne smemo dopustiti močnejši peščici, da presliši naš glas. Ne smemo se vdati svetu, v katerem prevlada samo moč. Mi, večina, države članice Združenih narodov, moramo biti vzgled. Moramo si prizadevati za drugačen svet.

Svetovni forum za prihodnost je lahko platforma za prepotrebno preobrazbo, pri kateri so partnerstva z nedržavnimi akterji in podjetji nepogrešljiva. Dobiček mora končno služiti **razvoju za vse**. Inovativnost in trajnostnost morata poganjati strpnost, medsebojno spoštovanje in vključujoči dialog.

Je to previsoko pričakovanje? Če voditelji tega planeta ne moremo ponuditi ničesar razen grozot, spopadov, onesnaževanja, strahu, neenakosti in vojne osim milijardam ljudi, se moramo soočiti z resnico: da sodelujemo v zločinih zoper našo civilizacijo in naš planet. Ne samo mi, državni voditelji, tudi vodje mednarodnih ustanov, izvršni direktorji in **vsí posamezniki**, ki imajo moč, da nekaj spremenijo, delijo to odgovornost. Nihče izmed nas se ne more pretvarjati, da ne ve, kaj je na kocki.

Če verjamemo v človekovo dostojanstvo za vse, **moramo** doseči več: svet, ki izpolnjuje, ne ogroža življenja. Moramo reči DA vključujočemu multilateralizmu in odločen NE multipolarizmu. Pokažimo, da ta Generalna skupščina lahko in bo dosegla spremembe, kot jih je že večkrat doslej. Dokažimo, da zavračamo aroganco, sovraštvo in namerno neobčutljivost za enakost in pravičnost, agresivne vojne,

zločine zoper človečnost in genocid – saj nas bodo razdvojili za več generacij. In razglasimo z vso resnostjo in iskrenostjo, da sprejemamo osebno in kolektivno odgovornost za spoštovanje človečnosti, trajnostnega razvoja in mednarodnega prava – ker nas bo to držalo skupaj kot civilizacijo. Za več generacij.

Spoštovana gospa predsednica. Zaradi prihodnjih generacij, zato, da kot ljudje izpolnimo svojo odgovornost, zato, da bomo na pravi strani zgodovine, moramo storiti to, kar je prav. Nismo ustavili holokavsta, nismo ustavili genocida v Ruandi, nismo ustavili genocida v Srebrenici. Ustaviti moramo genocid v Gazi. Izgovorov ni več, niti enega.

Hvala.